

Islam

Op 14 mei heeft Ayatollah Khomeiny verklaard dat zijn belangrijkste streven is over heel de wereld de wetten van de Islam in te voeren.

Een eerste aanzet daartoe is bijvoorbeeld al te merken in Indonesië. In toenemende mate wordt er druk uitgeoefend op de Indonesische regering de wetten aan te passen aan de godsdienstige Islamitische opvattingen. Zo wordt er druk uitgeoefend op de regering om het gehele familierecht (erfenis, voogdijschap, etc.) volgens het Moslimrecht in te richten.

Volgens de N.R.C. van 1 juni j.l. staat Indonesië voor de vraag of het een Moslimstaat moet worden of een land waarin de scheiding van kerk en staat in acht wordt genomen.

Goedereede

„Twee artikelen van het Reglement van Orde voor gemeenteraadsvergaderingen in Goedereede moeten worden nietig verklaard omdat daarin staat dat mannelijke gemeenteraadsleden verplicht zijn een gebed staande aan te horen. Ze zijn in strijd met de grondwet en met de universele verklaring van de rechten van de mens, waarin vrijheid van godsdienst wordt gewaarborgd.”

Aan het woord zijn twee leden van de Provinciale Staten van Zuid-Holland, de Wolf en Mastik-Sonneveldt (P.v.d.A.), in vragen aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Zij verlangen dat het Reglement van Goedereede zo wordt gewijzigd dat niet-godsdienstige raadsleden niet in gewetensconflict hoeven te raken.

vrouwen

Minister Pais heeft verklaard dat bij de voorbereiding van de anti-diskriminatie-wet zorgvuldig moet worden nagegaan in hoeverre er voorschriften moeten komen om het onderscheid tegen te gaan tussen mannen en vrouwen bij gesubsidieerde instellingen.

Op het ogenblik heeft de overheid geen middelen om tegen discriminatie op te treden.

Aanleiding is een discriminerende bepaling bij een schoolbegeleidingsdienst op reformatoische grondslag.

Een ander voorbeeld van diskriminatie van vrouwen kwam aan de orde in de Tweede Kamer naar aanleiding van vragen aan minister Wiegel over S.G.P.-afdelingen waar vrouwen niet worden toegelaten.

Ook Wiegel antwoordde dat overwogen zou moeten worden bij de behandeling van de anti-diskriminatie wet dit aspect te bekijken.

Bekend is al dat de Katholieke kerk zich niet aan de voorgenomen anti-diskriminatie wetgeving wil onderwerpen.

abortus

Een hoogleraar van het V.U. ziekenhuis in Amsterdam is door de rechter in het ongelijk gesteld: hij heeft niet het recht gekregen om aan andersdenkende kollega's de wet voor te schrijven inzake het aborteren.

De rechter is van mening dat niemand gedwongen kan worden in strijd met het eigen geweten te handelen inzake abortus. Het bestuur van het V.U.-ziekenhuis werd daarom in het gelijk gesteld, omdat het van die gewetensvrijheid was uitgegaan.

opleidingen

Het Humanistisch Verbond heeft bij de minister van onderwijs, Pais, erop aangedrongen inzage te geven in de verdeling van de overheidssubsidies aan kerkelijke opleidingen. Het HV heeft de indruk dat de overheidssubsidies voor kerkelijke opleidingen niet in overeenstemming zijn met de omvang van de geestelijke stromingen die van die opleidingen gebruik maken.

Met name wil het Humanistisch Verbond bekijken in hoeverre ook humanistische opleidingen op universitair nivo in aanmerking komen voor subsidie. Het zou

hierbij gaan om opleidingen die een zgn. 1e graads bevoegdheid vragen.

Inmiddels is aan de Theologische Faculteit in Leiden enige beroering ontstaan omdat de kerkelijke hoogleraren zich niet langer wensen te houden aan de scheiding van kerk en staat.

De wet maakt een duidelijk onderscheid tussen de theologische opleidingen die door de overheid worden ingericht en de kerkelijke opleidingen die door de kerken worden ingericht. Kerkelijke hoogleraren willen deze onderscheiding opheffen, hetgeen in strijd is met de scheiding van kerk en staat, volgens voorstanders van het openbaar onderwijs aan de universiteit te Leiden.

vrijstelling

Op 6 juni heeft de vaste commissie voor defensie een openbare hoorzitting gehouden over het dienstplichtigenbeleid.

Het Humanistisch Verbond is op deze zitting ook gehoord. Het HV heeft er op aangedrongen een einde te maken aan de uitzonderingspositie voor geestelijke verzorgers: theologiëstudenten en geestelijken worden automatisch vrijgesteld van de dienstplicht. Het HV is van mening dat geestelijke verzorgers zoveel mogelijk midden in de maatschappij dienen te staan. Bovendien werkt de vrijstelling van theologiëstudenten diskriminerend ten aanzien van HOI-cursisten. Het HV kan zich wel

voorstellen dat in tijden van oorlog levensbeschouwelijke groeperingen functionele vrijstelling zouden kunnen krijgen voor geestelijke verzorgers indien daartoe aanleiding is. Dit zou dan zijn overeenkomstig andere beroepsgroepen. Een uitzonderingspositie is op zichzelf – volgens het HV – voor geestelijke verzorgers niet langer te handhaven.

raadslieden

Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft bij staatssecretaris Wallis de Vries van C.R.M. erop aangedrongen een nauwkeuriger gebruik te maken van het begrip raadsman of raadvrouw. De overheid subsidieert momenteel zgn. sociale raadslieden. Het komt nogal eens voor dat die gemakshalve met „raadslieden” worden aangeduid. Het HV acht het, om verwarring te voorkomen, juist het bijvoeglijk naamwoord „sociaal” voor deze raadslieden te blijven gebruiken, omdat anders verwarring zou kunnen ontstaan met de humanistische raadslieden in leger, gevangenissen, zieken- en bejaardenhuizen, e.d.

Rob Tielman

Algemeen voorzitter Rob Tielman bedankt langs deze weg al degenen die hem beterschap hebben gewenst naar aanleiding van zijn handblessure. Inmiddels heeft hij zijn telefonische spreekuren op de vrijdagmiddag in het Erasmushuis hervat.

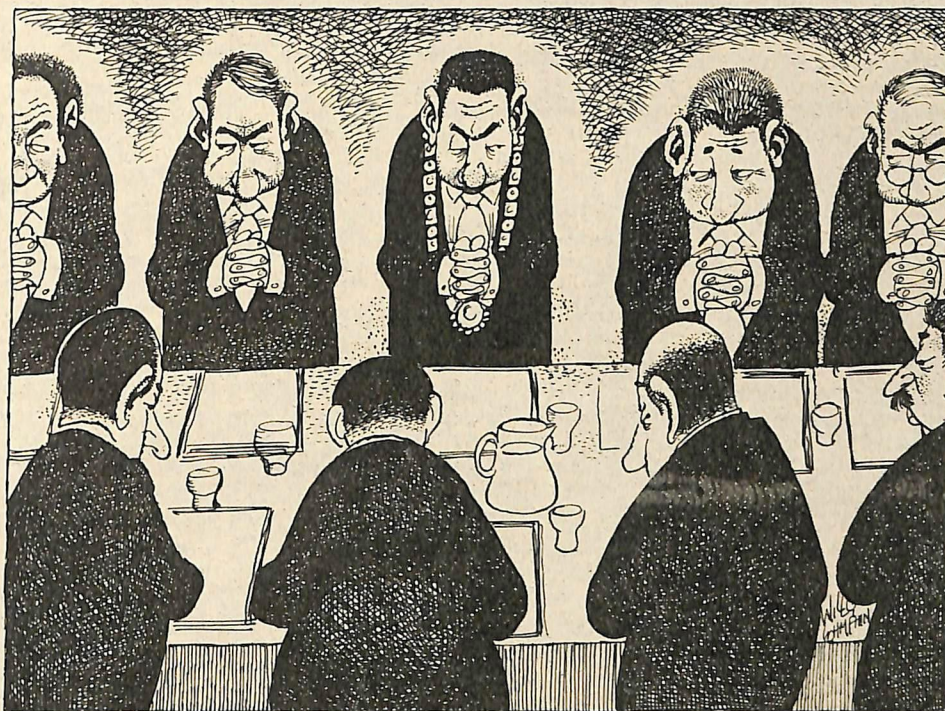
Hij vraagt er bij voorbaat begrip voor dat de beantwoording van brieven enigszins vertraging kan oplopen. Hij hoopt september weer volledig beschikbaar te zijn voor het Humanistisch Verbond.

wie ook zo is

Dat is niet alleen Rob Tielman. Wie nog meer „zo” is en interesse heeft om mee te werken aan een taakgroep „Humanisme & Homoseksualiteit” wordt hierbij uitgenodigd voor een eerste bijeenkomst op **donderdag 21 juni** om 20 uur op het Erasmushuis aan de Oudegracht 152 te Utrecht. Ook degenen die solidair zijn met homo's en dat willen laten merken, zijn van harte welkom. Een van de punten op deze avond is onze deelname aan een landelijke werkgroep geloof en levensbeschouwing, die gaat opereren vanuit het COC. Wie op 21 juni is verhinderd en toch graag wil meedoen, kan dat doorgeven aan Bert Boelaars op het HV-kantoor (ook voor nadere inlichtingen).

Blijf van mijn lijf

De stichting „Blijf van Mijn Lijf” heeft de resultaten van een onderzoek naar vrouwenmishandeling gepubliceerd. Aan dit onderzoek werkten 80 instellingen mee. Dit onderzoek werd ondermeer ingesteld „om hulpverleners te attenderen op de problematiek van mishandelde en bedreigde vrouwen, opdat ze die situaties sneller kunnen signaleren en adequate hulp kunnen ontwikkelen”. Adres van de Stichting: Postbus 4214, Amsterdam, telefoon 020 - 942758.

Verplicht raadsgebed. Wil de echte buitenkerkelijke ... blijven zitten. Maar dan loopt hij wel het risico uit de gemeenteraad te worden verwijderd.

Met steun van het Verbond

Buitenkerkelijken bevechten gelijkwaardigheid

In de gemeenteraad van Roermond zijn ook niet-godsdienstigen verplicht om staande mee te bidden met het raadsgebed. In de gemeenteraad van Goedereede geldt deze verplichting alleen voor de mannelijke gemeenteraadsleden. Zowel in Roermond als in Goedereede is bezwaar gemaakt tegen deze regeling.

Er is hier sprake van een verheugende ontwikkeling: buitenkerkelijken worden zich in toenemende mate bewust van hun achterstelling. Men laat minder makkelijk over zich lopen. Men is zich bewust van het feit dat iedere Nederlander er recht op heeft ongeacht zijn of haar levensovertuiging op voet van gelijkwaardigheid behandeld te worden. Als dan door humanisten en andere buitenkerkelijken wordt geprotesteerd tegen onrechtvaardige achterstelling, dan is dat niet vanuit een vermeende anti-kerkelijke opstelling, maar omdat fundamentele gelijkwaardigheid in het ge-

ding is. Er zijn nog veel gemeenten waar op vergelijkbare wijze als in Roermond en Goedereede buitenkerkelijken worden achtergesteld. Hopelijk zullen ook daar buitenkerkelijken niet langer over zich laten lopen.

Steun bij HV

In Roermond en Goedereede is het niet het Humanistisch Verbond geweest die de kat de bel heeft aangebonden, maar individuele buitenkerkelijken. Zij hebben vervolgens steun gezocht, juridisch en publiek, bij het Humanistisch Verbond als belangenbehartiger van buitenkerkelijken. Hetzelfde is gebeurd in de Provinciale Staten van Drente. Daar tekenden Statenleden protest aan tegen de subsidiëring van de „Bond tegen het Vloeken”, gegeven hun niet-democratische en anti-humanistische opstelling. Dit initiatief van Statenleden heeft succes gehad: de subsidie aan de Bond is stopgezet.

Moslims

Nu zijn er wel mensen die zeggen dat hier sprake is van achterhoedegevechten. Wij zouden ons in Nederland geen zorgen hoe-

ven te maken over de verhouding tussen kerk en staat. Er is alle reden om dat te betwijfelen. Afgezien van de raadsgebeden en subsidies aan verenigingen die streven naar theokratie, zijn er nl. ook andere ontwikkelingen die zorg baren.

In Leiden, Amsterdam en Utrecht zijn problemen gerezen over het feit dat kerkelijke hoogleraren de scheiding van kerk en staat op de theologische fakulteiten willen doorbreken. Er zijn nogal wat katholieke en protestante geestelijke verzorgers die hun onvrede met het beleid van de officiële kerken zo trachten te vertalen dat zij als het ware onder de paraplu van de overheid willen gaan staan. Op die manier hopen zij zich onafhankelijker van hun kerkelijke groepering te maken. In plaats van de problemen aan te pakken waar zij liggen (bij de kerkelijke structuur) gaan zij die werkelijke problemen uit de weg en trachten als geestelijke verzorgers onder overheidssubsidie zich van de kerk losser te maken. Daarmee dreigt het gevaar dat de overheid van oorsprong godsdienstige taken op zich zou gaan nemen. Een soortgelijke ontwikkeling is al signaleerd bij de decentralisatie van het welzijnswerk, waar eigenlijk kerkelijke taken dreigen gesubsidieerd te worden met overheidsgeld.

Verzuiling

Waarom nu stelt het Humanistisch Verbond deze vragen aan de orde? Niet omdat het HV zou ontkennen dat er een relatie is tussen levensovertuiging en overheid. Maar wel omdat het gevaar dreigt dat hetzelfde verschijnsel als in de gezondheidszorg zich gaat versterken in het onderwijs en het welzijnswerk: de verzuiling. Er zijn drie oplossingen voor het probleem van de verhouding tussen overheid en levensovertuiging.

Oplossingen

De eerste oplossing is door te suggereren dat de overheid niets met levensovertuiging te maken zou hebben. Een neutrale overheid, die zich verre zou houden van iedere levensbeschouwelijke kwestie. Het is op veel gebieden duidelijk dat dit niet lukt (bijvoorbeeld abortus). Helaas zien wij met name in de Partij van de Arbeid nogal eens dergelijke neutralistische overheidsopvattingen.

(vervolg op pag. 2)

Dit nummer verschijnt een week later dan gebruikelijk is. Want met ingang van deze Humanist is de redactie overgeschakeld op de zomerfrequentie. Dit betekent dat de Humanist gedurende de maanden juli, augustus en september niet elke twee weken maar elke drie weken zal verschijnen. Wij wensen alle lezers een prettige vakantie!

Iedere humanist 'n mini-HV

Het andere uiterste is het koppelen van de overheid aan één bepaalde (soort van) levensovertuiging. Die neiging bestaat in christelijke kring, en in het buitenland bijv. in islamitische kring. Een dergelijke opvatting is fundamenteel in strijd met een democratie waarin iedere burger ongeacht zijn of haar levensovertuiging op voet van gelijkheid wordt behandeld.

Volgens humanisten ligt een andere weg open: die van de pluriformiteit. De overheid erkent dat levensovertuiging een rol speelt, maar bemoeit zich niet zelf met die levensovertuiging maar laat dat over aan de levensbeschouwelijke groeperingen die op voet van gelijkwaardigheid met de overheid kunnen communiceren. Als de overheid de wenselijkheid erkent dat bepaalde levensbeschouwelijke voorzieningen worden gefinancierd, dan dient dat op zodanige wijze te gebeuren dat de overheid zich niet zelf met de inhoud daarvan gaat bezighouden. Bovendien moeten die voorzieningen dan op een eerlijke wijze over de geestelijke stromingen worden verdeeld. Zoals bekend, ontbreekt daar nog een hoop aan.

Onnodige verzuiling

Inmiddels is het duidelijk geworden dat veel voorzieningen – bijv. op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en welzijnswerk – onnodig verzuild zijn. De werkelijke maatschappelijke behoefte staat in een spanningsverhouding tot de formele structuren. De pogingen van liberalen en socialisten om die voorzieningen door democratisering meer afgestemd te krijgen op de huidige maatschappelijke behoefte, worden door het CDA stelselmatig gefrustreerd. Het CDA is zich kennelijk bewust van het feit dat als de bevolking het werkelijk voor het zeggen krijgt, de verzuilde

structuren zullen verdwijnen. Het wordt daarom de hoogste tijd dat de overheid orde op zaken gaat stellen. Het oude model: katholiek, protestant en algemeen verdwijnen, en worden vervangen door bij voorkeur pluriforme voorzieningen of – in beperkte gevallen – katholiek, protestant, humanistisch, islamitisch enz.

Mini HV-tjes

De activiteiten nodig om de nieuwe verhouding tussen overheid en levensbeschouwing tot stand te brengen, kunnen niet alleen vanuit het Humanistisch Verbond komen. Er zal een veel bredere beweging voor nodig zijn. Daarnaast is het vooral noodzakelijk dat iedere humanist zich individueel inzet voor deze zaak. Vanzelfsprekend moet hij of zij dan kunnen terugvallen op een organisatie als het HV. Het is ook goed dat het HV hierbij koördinerend optreedt.

Ik wil nog een stapje verder gaan dan Koot en Bie met hun voorstel om het Humanistisch Verbond te splitsen in zeveneneenhalf duizend tweepersoons HV-tjes. Eigenlijk zou **iedere** humanist als het ware een mini-HV moeten zijn: waakzaam op het gebied van achterstelling van humanisten en andere buitenkerkelijken, zich bewust van de rol die de levensovertuiging in overheidszaken dient te vervullen op een pluriforme wijze. In politieke partijen, belangenbehartigingsorganisaties, emancipatiebewegingen e.d. wijzen op de rol die de levensovertuiging fundamenteel in dergelijke organisaties vervult of dient te vervullen. De humanistische beweging kan pas werkelijk een levende beweging worden, als alle humanisten in eigen omgeving actief op dit soort zaken letten. Als zij dan steun nodig hebben van een organisatie dient het HV, landelijk en plaatselijk, aanwezig te zijn.

Weerbaarheid

Gebeurt dit niet dan bestaat het grote gevaar dat anderen over onze belangen zullen blijven lopen. En dan hoeft het bijvoorbeeld niemand te verbazen dat het kleine percentage islamieten in ons land eerder hun eigen door de overheid gefinancierde voorzieningen zullen hebben dan het veel groter percentage humanisten. Zelfs nu al hoort men nog al eens de vraag als een humanistische geestelijke verzorging in een ziekenhuis wordt aangevraagd: waarom dan ook niet de islamieten? Kennelijk wenst men in kerkelijke kring eerder islamieten hun gerechtvaardigde deel van de voorzieningen te geven dan humanisten. En dat geeft duidelijk te denken over de opvattingen van veel christenen over de gelijke behandeling van iedere levensovertuiging. Kennelijk gaan godsdienstige levensovertuigingen voor sommigen nog vóór niet-godsdienstige levensovertuigingen. Hiertegen moeten wij ons verzetten. Niet alleen als organisatie, maar ook als iedere individuele humanist afzonderlijk. De toenemende weerbaarheid van humanisten, van Roermond tot Drente, stemt daarom tot tevredenheid. Door op deze weg door te gaan zullen wij ons doel sneller bereiken dan sommige pessimisten wel eens vrezen.

Rob Tielman

Moesje kom terug!

Vorige keer schreef ik u, dat we dit jaar waarschijnlijk niet met vakantie kunnen gaan. Dat is niet helemaal waar, maar daar hoort u nog wel van.

Bladerend in foto-albums van vroegere vakanties, zag ik mezelf ineens aan komen lopen over een bijna onbegaanbaar bergpad, vol losse stenen, gekleed in een keurig deux-pièces, wit met een heel fijn zwart streepje, een grote zonnehoed op m'n hoofd en nonchalant bungelend aan m'n pink een banketbakkersdoos met vier roomsoezen erin en een geel lintje eromheen met een lusje, dat precies om die pink paste.

Dat was in de vakantie van 1971, toen we met onze vrienden Koks en Theo naar de Ardèche in Frankrijk waren gegaan, voor 't eerst samen, zonder de kinderen. Mijn man had een mooie dagtocht uitgestippeld en ik had voor onderweg bij de koffie, die Koks altijd in een grote thermosfles met zich meevoerde, bij de bakker van 't dorp roomsoezen gehaald. Alles verliep volgens plan, we maakten foto's van het meer dat mijn man als reisdoel had gekozen en zochten naar een geschikte plaats om de koffie op te drinken. Opeens zag ik heel primitief aan een boom een rode pijl gespijkerd, die wees naar de eerste waterval van de Loire, nadat die ergens op een plateau ontsprongen was.

We volgden de pijlen, de afstand bleek veel groter, dan was aangegeven, het pad werd steeds ruiger en het protest van mijn man steeds luider, want in zijn hart voelde hij niets voor die escapade. Aan mijn pink bungelden nog steeds de soezen. We vonden een zalig picnic-plaatsje op omgezaagde boomstammen, maar héél diep beneden lokte de Loire, die daar nog maar nauwelijks een stroompje was. Nu verschillen mijn man en ik hierin, dat ik dan naar beneden wil en hij niet en de historie heeft nog steeds uitgewezen, dat ik dan ook naar beneden ga en hij boven blijft, roepend: „Moesje, wees toch voorzichtig!” Nu was het echt een beetje eng, Theo en Koks gingen mee, totdat we op de bodem van de rivier in een soort maanlandschap terecht kwamen, met grote grijs-witte gladgeslepen stenen, heel luguber, maar reuze interessant.

Toen ik omhoog keek, zag ik tussen de struiken door heel hoog boven ons het ongeruste gezicht van mijn man, die riep: „Moesje liefje, kom asjeblieft terug, ik vind het zò griezelig!” Ik kon het me wel voorstellen en ik ben teruggeklauterd, moeizaam in 't keurige mantelpak.

Kijk, dat kan ons, fietsend langs de Amstel nu niet overkomen.

En dat is voor hem, geloof ik, een heel rustig idee.

Ans Spigt

Humanist

eindredakteur: Hes van Huizen
Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond
Redactieadres:
Oude Gracht 152,
3511 AZ Utrecht
Telefoon: 030-318145
Abonnementsprijs voor niet-leden f 20,— per jaar
t.n.v. Humanistische Pers,
postgiro 58, Utrecht.
**Gedrukt op kringlooppapier
bij Brouwer Offset bv, Utrecht.**

Topervaringen in Amstelveen

Op 27 maart j.l. heeft een gespreksgroep gediskussieerd naar aanleiding van de radiouitzending van het H.V. op zondag 3 september '78 over „Religieus Humanisme”. Merkwaardig was, dat aan het einde van het geanimeerde gesprek, o.l.v. Wim Kollé, 18 van de 21 aanwezigen zeiden in de één of andere vorm „top-ervaringen” beleefd te hebben. Algemeen werd het bestaan en de waarde van „top-ervaringen” erkend, maar om daar nu het „etiket religieuze ervaringen” op te plakken, ging velen van de aanwezigen toch te ver. Daarvoor werd het woord „religieus” door de meesten té zeer geassocieerd met „godsdienst” en „kerk”.

In het Latijns woordenboek van van Wageningen vierde druk van 1929 worden voor het Latijnse woord „religio” een aantal omschrijvingen gegeven waarvan wij er twee laten volgen.

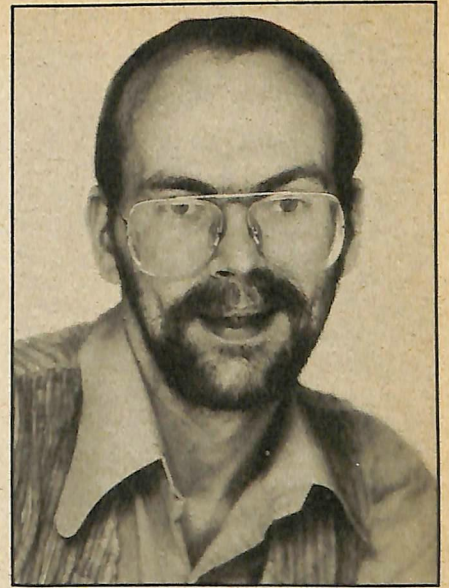
1). gewetensbezwaren, gemoedsbezwaren
2). bijgelovige bezorgdheid, nauwgezetheid, nauwgezette plichtsbetrachting
Het is duidelijk, dat deze beide omschrijvingen geen enkel verband houden met een bepaalde godsdienst of kerk. In de uitgave van de Franse dictionnaire Petit Larousse van 1914, wordt het begrip „religion naturelle” vermeld, als te zijn (vrij vertaald): „uitsluitend uitgaande van de inspiratie van het hart en van de rede”. Deze beide oude omschrijvingen zullen ons Humanisten zeker ook nu nog aanspreken. Wij

pleiten er daarom voor om ons Humanistisch vooroordeel tegen het begrip „religieus” als zijnde verbonden met godsdienst en kerk, te laten varen. Ook in het Humanisme kunnen religieuze gevoelens, uiteraard in ruimere zin, opgevat als diepere gevoels-belevingen en als eenheids-beleving met de gehele ons omringende kosmos, tot een verrijking van ons humanisme leiden. Naast het „rijke Roomse leven” is er plaats voor een „nog rijker humanistisch leven”.

Het mag diegenen, die zich nog té zeer in de ban van de binding van „religieus” met godsdienst en kerk bevinden, een ruggeleuning geven dat een algemeen erkend en geacht humanist als Jaap van Praag zich onder bepaalde voorwaarden „religieus humanist” zou kunnen noemen. Ook ons oud Hoofdbestuurslid en organisatie-sekretaris van het H.V., Jan de Leede, noemt zich „religieus atheïst”.

Laten wij dus de ketenen verbreken, waarmee godsdienst en kerk reeds veel te lang getracht hebben het begrip „religieus” eksklusief aan hun instellingen te verbinden en laten wij onbevreesd een gezonde, algemeen menselijke religiositeit opnemen in de denk- en gevoelswereld van het Humanisme. Wij zijn benieuwd te horen of het onderwerp „top-ervaringen” ook in andere gemeenschappen besproken is, en zo ja, wat daar dan uit kwam.

Jan Rutgers

PETER v.d. AKKER PUBLICITEITS- KOÖRDINATOR

Het Humanistisch Verbond heeft sinds kort een parttime-publiciteitskoördinator in dienst: Peter van den Akker (32).

Peter volgde na zijn onderwijsopleiding de parttime journalistenopleiding in Nijmegen en volgt momenteel een studie psychologie. De laatste tien jaar is Peter als verslaggever-producer werkzaam voor de NOS, met name voor het programma „Meer over minder”. Peter van den Akker zal naast de externe publiciteit ook trachten contacten te leggen met de gemeenschappen over publiciteitszaken. Peter hierover:

„Het is de bedoeling van het Humanistisch Verbond om de humanistische levensovertuiging zo dicht mogelijk bij de mensen te brengen. Het spreekt vanzelf dat de presentatie daarvan niet uitsluitend een zaak mag zijn van het landelijk opererende Verbond. Zeker en juist de gemeenschappen in het land spelen daarbij een belangrijke rol. Op plaatselijk nivo heb je vaak onvermoede mogelijkheden om een humanistische visie over het voetlicht te krijgen. Het is natuurlijk wel zaak om als plaatselijke gemeenschap een beetje zicht te krijgen op die mogelijkheden. De taakgroep publiciteit van het Verbond vindt het daarom erg belangrijk dat er tussen „Utrecht” en de gemeenschappen voldoende contact is om over dit soort zaken van gedachten te wisselen. Eén van de taken van de nieuwe publiciteitsmedewerker zal gaan bestaan uit het tot stand brengen van dit contact tussen „Utrecht” en de gemeenschappen.”

Peter van den Akker zal meestal op maandag en dinsdag te bereiken zijn op het kantoor van het Verbond in Utrecht telefoon 030-318145. Thuis is hij telefonisch te bereiken op 030-318576. Wij wensen Peter veel Sukses met zijn werk!

Resolutie vredesproblematiek

Het Kongres van het Humanistisch Verbond op 26 en 27 mei 1979 te Hilversum bijeen

- van oordeel dat een gewelddadige oorlog tussen staten of groepen van staten verwerpelijk is;
- verontrust door de eskalatie van de bewapeningswedloop en de toenemende dreiging die daarvan uitgaat;
- verontrust omdat sedert de Kongresresolutie van 1965 binnen het Humanistisch Verbond betrekkelijk weinig aandacht is geschonken aan de vredesproblematiek;
- van mening, dat het Humanistisch Verbond als levensbeschouwelijke organisatie onder meer tot taak heeft de bewustwording ten aanzien van het bovenstaande te bevorderen;
- draagt het hoofdbestuur op om in de gemeenschappen een discussie over de vredesproblematiek op gang te brengen d.m.v. een nota, bijv. naar analogie van de gehouden discussie over de milieuproblematiek. Met name zal in deze discussie-nota het eenzijdig verwijderen van de kernwapens uit Nederland ter discussie moeten worden gesteld. Er wordt op aangedrongen, dat deze nota in alle gemeenschappen ter discussie zal worden gesteld. De resultaten daarvan dienen medio 1980 in de Verbondsraad tot een standpuntbepaling te leiden.
- Wenst, dat het H.V. zich aansluit bij het overlegorgaan tegen de kernbewapening.

Ondertussen kan het Humanistisch Verbond d.m.v. haar ter beschikking staande media (radio, televisie, publikaties, H.V.O., enz) pogen een invloed ten goede uit te oefenen op de sociale weerbaarheid en de mentaliteit van de bevolking.

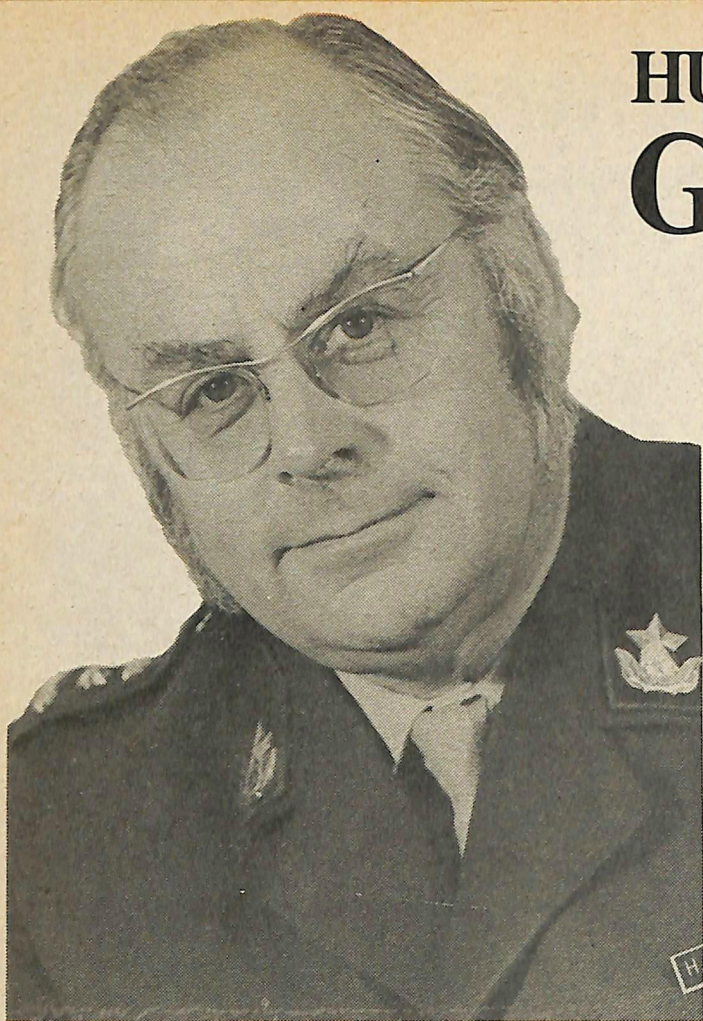
Naar aanleiding van de kongresmotie over de vredesproblematiek heeft het hoofdbestuur besloten in het najaar een discussie-nota in het land te verspreiden.

Die discussie-nota zal naar aanleiding van de vredesweek in september openbaar worden gemaakt.

De nota zal bestaan uit de geweldsnota, een konsept-verklaring over de vredesvraagstukken, evenals een konsept-punt voor het humanistisch perspectief. Het ligt

in de bedoeling dat in zoveel mogelijk gemeenschappen naar aanleiding van dit discussiestuk besprekingen zullen worden gevoerd over de vredesvraagstukken.

In het midden van 1980 zal dan door het hoofdbestuur aan de verbondsraad een standpunt in deze aangelegenheid worden bepaald. Het hoofdbestuur doet een dringend beroep op gemeenschappen en leden om zo actief mogelijk aan de discussie deel te nemen.

Henk van Sandwijk: „de druk is groot”

Het is lang geleden dat Nederlandse militairen uitgezonden werden, en het is voor het eerst dat ze in dienst van de V.N. bezig zijn. Voor het eerst ook in de geschiedenis van de humanistisch geestelijke verzorging is er een raadsman ingedeeld bij het bataljon, dat nu Dutch Batt heet, en temidden van een aantal andere landen tracht de missie die het te volvoeren heeft gekregen tot een goed einde te brengen.

Blauwhelmen zijn we nu. Ik ook. Dat is een rare ervaring: een stalen helm dragen en een schervest, terwijl toch het eigenlijke doel is, dat er niet wordt gevochten.

Helden van de zelfbeheersing

Daarmee heb ik meteen aangegeven wat erg moeilijk is om te aanvaarden: er mag niet gevochten worden, maar er wordt voortdurend geschoten en er vallen regelmatig slachtoffers, vooral onder de burgerij. Wij mogen niet zonder meer terugschieten, en kollega Wil Gerlachs heeft dus gelijk gekregen: wij zijn niet de helden van de UZI, maar van de zelfbeheersing. Niemand kan daarvoor worden getraind. Zelfs de gevechtsbaan in de Harskamp is een nabootsing en ieder weet dat. Libanon is ernst, en dat weet ook iedereen. Toch mag je dat wapen, dat je altijd geladen onder handbereik hebt, niet afvuren. Zelfs al voel je je nog zo bedreigd.

Dat vraagt grote zelfbeheersing. Iedereen die zich nu voorbereidt op een verblijf in dat prachtige, maar politiek verscheurde land, zal daarop getraind en getest moeten worden. Het mag daar absoluut niet uit de hand lopen omdat een onbeheerst schot een konflikt kan laten uitbarsten met onbekende gevolgen.

Maar de druk waaronder de blauwhelmen staan is groot en ik denk dan ook met veel

moeilijke klus opknappen, en ze doen dat ook.

Vertrouwensman

Wat kan een raadsman daarin nu voor de mensen betekenen? Natuurlijk in de eerste plaats hetzelfde als hij overal op alle werkvelden is: de vertrouwensman van de mensen die daar behoefte aan hebben. Onder de zware, vermoeiende omstandigheden is het zeer belangrijk de mogelijkheid te hebben vertrouwelijk met iemand te kunnen praten. Met de zekerheid dat die iemand uit een denkwereld komt die vertrouwd is. En waar je bovendien wat dieper mee kunt graven in de gevoelens die over je komen dan de maat – hoe belangrijk ook het hebben van maten is.

Maar er is meer. Mensen met andere achtergronden praten mee, als er een groeps-gesprek op gang komt, en dan is het de moeite waard – juist omdat je elkaar geen moment kunt ontlopen – om te begrijpen wat die ander beweegt. Natuurlijk doen dominee en aalmoezenier dat ook, en het is fijn om daar bij te zijn, want het samen praten over andere dingen dan de gewone futiliteiten (zoals de eentonigheid van het broodbeleg) is een weelde die we ons niet zo vaak permitteren in onze haastige wereld. Ik wil daarmee niet zeggen dat er in Libanon zoveel tijd over is, integendeel, maar wel dat de behoefte aan een vertrouwensman daar, door de omstandigheden veel groter is.

Waarom allemaal?

De raadsman loopt in hetzelfde schema mee als zijn beide kollega's. Hij bezoekt om de beurt alle posten, en hij is woensdag in Haris voor de vergadering van de Sociale Coördinatie Commissie. Er is geluk-

HUMANISTISCH RAADSMAN Grote behoefte aan

Henk van Sandwijk, de humanistische raadsman in Libanon, heeft er nu meer dan drie maanden Libanon opzitten. Maar de mensen heeft gepraat, hoe ver ze ook op hun posten. Ego, het maandblad van de humanistische geestelijke verzorging, tijdens zijn verlof in Nederland zijn ervaringen en indrukken. Als de lezer van Humanist dit verslag leest, zit Henk van Sandwijk in Libanon als de vertrouwensman van veel jongens die daar doen.

respekt aan de jongens die voortdurend wapenen op zich gericht zien en die desondanks nuchter blijven en hun werk doen, zoals dat van hen wordt verwacht. Kleine groepjes, werken op elkaar aangewezen zonder de mogelijkheid er eens een uurtje uit te breken, zonder privacy (zodat allerlei kleinigheden gaan irriteren) moeten die

kig ook zover van huis die mogelijkheid voor een multidisciplinaire opvang via deze SCC van veel problemen.

Maar behalve problemen die ontstaan door het zover en zolang van huis zijn (nog verergerd door falende postbezorging), komen hier de gedachten en overwegingen naar boven, die in Nederland nauwelijks leven bij de mensen.

Ik wil er hier één van aansnijden: namelijk de vraag waar we met ons leger mee bezig zijn? Tijdens een normale dienstplichtvervulling in Nederland is dat een mooi theoretisch onderwerp, zeer geschikt voor een bezinningskonferentie. Veel dienstplichtigen leven daar langs heen. Immers, „hoeveel dagen nog”, is de kreet, het weekend naar huis en vergeten dat je soldaat bent.

In Libanon kan dat niet. Elke dag, de hele week door – ook de zondagen – ben je bezig met dat militaire handwerk van wacht, patrouille, bewaking, slapen, korvee, shelters bouwen, sandzakken vullen, stand by staan en vul nog maar even aan. Niet gespeeld maar echt. Zelden langer dan een paar uur de tijd om je was te doen, een brief te schrijven en te rusten.

„Onze man in Libanon” tijdens het piepers s

VAN SANDWIJK IN DEN VREEMDE n vertrouwensman in Libanon

non, was even in Nederland. Hij
den waarin hij dag in dag uit met
aten.

rging voor militairen, vroeg hem
ken op papier te zetten.

Sandwijk alweer op zijn post in
onder grote spanningen hun taak

Waarom doen we dat toch allemaal? Om de
bevolking van Libanon? Ja, ook. En die
bevolking steekt dat vaak niet onder stoel
of banken. De meesten zijn al uitgenodigd
voor Libanese maaltijden, en iedereen
gaat regelmatig op de thee (Als je niet
meer wilt, leg je je lepeltje dwars over je
kopje).

Arabisch is erg moeilijk en veel begrijpen
we niet van de drijfveren van de inwoners
van de plaatsen waar we gelegerd zijn.
Maar we zijn allemaal „friend”, vooral als
we de prijs betalen die de koopman vraagt.

Offers waard?

Maar er moet meer zijn, want er zijn ook
internationale politieke motieven die de
VN ertoe brachten al die landen te vragen
er een bataljon heen te sturen.

Oorlog voorkomen? Vluchtelingen be-
schermen? Het land helpen bij de weder-
opbouw? Ziekenrapport houden voor de
burgers? De olielanden van de westerse
wereld beveiligen? Het kommunisme te-
rugdringen? Onze westere „beschaving”
uitdragen?

Iedereen zal hier wel zijn eigen antwoord

hillen

foto: Henk van Sandwijk

uit vissen, en er zijn er nog veel meer te
bedenken. Willen we dat eigenlijk wel?
Zijn deze dingen, allemaal of apart, wel
onze offers waard? Niet alleen de offers
van de militairen, maar ook die van het
thuisfront?

Eigen keus maken

En daarbij gaat het – zoals altijd in onze
opvatting van geestelijke verzorging – niet
om het antwoord dat de raadsman zou
willen overdragen maar om een antwoord
dat de cliënt, na zorgvuldige overweging
zelf kiest. Omdat de groep waarmee ik
werk niet meer exclusief de mensen bevat
die voor humanistisch geestelijke verzor-
ging hebben gekozen, maar iedereen om-
dat die vrij is en zin heeft, wordt het aantal
aangedragen argumenten groter. Dat is een
verrijking en verbreding van de keuzemo-
gelijkheid. Daar ben ik blij mee.

Henk van Sandwijk

OPVANGCENTRUM

Wat Henk van Sandwijk erg belang-
rijk vindt, is dat er straks wanneer
de jongens weer terug zijn in Ne-
derland een soort opvangcentrum
komt. „Mensen hebben zo ontzag-
lijk veel meegemaakt. Dingen die er
vaak diep inhakken. Ze zullen daar
natuurlijk thuis wel over proberen te
praten. Maar vaak zal het blijven
steken in anekdotes. Want hoe moet
je al die gevoelens onder woorden
brengen? Dat snapt toch geen mens.
Voor een aantal mensen zal dat me-
de kunnen betekenen, dat ze hulp
nodig hebben om zich weer in te
passen in de Nederlandse omstan-
digheden. Het leger zal die hulp
moeten bieden.”

(Uit: Twintig)

UNIEKE SAMENWERKING MET KOLLEGA'S

**Het is voor de humanistische raadsman
in Libanon een nieuwe ervaring: sa-
menwerking met zijn kollega's de aal-
moezenier en de dominee. Want onder-
scheid tussen geloof of levensovertui-
ging wordt er in Libanon niet meer ge-
maakt.**

Henk van Sandwijk hierover: „Je kunt
toch moeilijk zeggen tegen iemand: jij bent
katholiek wacht jij maar tot de aalmoeze-
nier volgende week langs komt. Iedereen
weet dat ik de humanistische raadsman
ben en dat ik dus misschien een aantal vra-
gen anders zal beantwoorden dan de aal-
moezenier of dominee, maar dat vindt
niemand eigenlijk erg. De drie geestelijke
verzorgers hebben met elkaar afgesproken
daar geen ruzie over te maken.

Op deze manier samenwerken hadden we
nog nooit gedaan in Nederland. In die hele
dienst geestelijke verzorging zoals die in
het leger bestaat deze onderlinge uitwis-
selbaarheid niet. Dat betekent dat als – laat
ik een dramatisch moment noemen – een
katholieke jongen gewond raakt en ster-
vende is en er is geen aalmoezenier bij hem
in de buurt, een dominee hem kan helpen.
Maar tot nu toe werd een humanistisch
raadsman dan niet toegelaten. En dat is nu
in deze situatie wel zo. We hebben met
elkaar afgesproken dat we in alle gevallen
elkaars cliënten zullen bijstaan. En ik heb
dan ook een papier meegekregen waar de
formule opstaat die ik zou moeten uitspre-
ken als er een godsdienstige jongen ernstig
gewond raakt en daarom vraagt. Dat werd
mij vroeger door mijn kollega's niet toege-
staan. Deze beide kollega's hier in Libanon

wilden dat wel. Ze hebben dan ook een
tekst meegekregen om uit te spreken als
een humanistische jongen daarom zou vra-
gen. Zo zijn we met z'n drieën onderling
inwisselbaar en dat is heel wat.”

Deze tekst is dus voor de dominee en aal-
moezenier om uit te spreken als de huma-
nistische raadsman niet bereikbaar is. Wat
moet een godsdienstig raadsman zeggen
tegen een stervende jongen die humanis-
tisch is?

Henk van Sandwijk leest de tekst voor:
„Er is hier geen raadsman te bereiken. Ik
zal je graag helpen als je dat goed vindt.
Als je liever iemand anders hebt die hier
aanwezig kan zijn, dan wil ik die ook voor
je laten roepen.”

En als de dominee of aalmoezenier kan
blijven:

„Je bent niet alleen, ik ben bij je en in
gedachten zijn anderen dat ook. Fouten
die je gemaakt hebt tellen nu niet meer,
iedereen zal dat begrijpen. Wees niet
bang. Pijn en verdriet gaan over. Er was
altijd iets dat de moeite waard was in je
leven, niemand leeft voor niets. Daarom
kun je nu gerust zijn.”

Van Sandwijk vindt deze tekst erg belang-
rijk: „Het is voor de eerste keer dat wordt
erkend dat er verschillende soorten
geestelijke verzorging zijn die ook elkaars
cliënten kunnen helpen. De kerkelijke or-
ganisaties die dat altijd hebben afgewezen,
zouden hier een voorbeeld aan kunnen
nemen.”

Uit het HV-radioprogramma Magazine van 15
mei, Piet Brinkman in gesprek met Henk van
Sandwijk.

Nuchter blijven!

In het artikel „op weg naar een humanistische school?“ in Humanist van 1 mei jl. geeft onze landelijk voorzitter uiting aan zijn verontwaardiging betreffende de achterstelling van het humanistisch vormings- onderwijs in vergelijking met de positie van het godsdienstonderwijs.

Hij vertolkt daarmee de gevoelens van alle Verbondsleden en van velen buiten het Verbond. Dat 30 jaar onafgebroken strijd voor beëindiging van de diskriminatie van niet-godsdienstigen in de nederlandse samenleving nog steeds geen einde heeft kunnen maken aan de achterstelling op verschillend terrein stemt bitter. Evenwel, er zijn resultaten bereikt en zelfs heel belangrijke, dank zij de vaak respekt afdwingende taaie principiële stellingname van het Verbond. Maar wat nu? In het artikel van Rob Tielman mis ik die principiële stellingname! Hij pleit n.l. voor een pluriforme school, maar als de minister van onderwijs onze levensbeschouwelijke bijdrage aan het onderwijs niet op de juiste waarde weet te schatten door ons de benodigde subsidies daarvoor te onthouden, dan . . . dwingt hij ons, ons af te vragen, of we niet zullen moeten overgaan tot stichting van humanistische scholen.

Weg principiële stellingname t.o.v. het Nederlandse onderwijs dus. Dan bouwen we ons eigen zuiltje, waar we echt ontmoetingsschooltje kunnen spelen. Wat zouden onze tegenstanders in hun vuistje lachen.

Ik ben niet bang, dat we echt op weg zijn naar een humanistische school. Die gedachte staat m.i. geheel buiten de Nederlandse werkelijkheid. In bevriende onderwijskringen zal er gelukkig geen steun voor te vinden zijn. We zouden ons volkomen isoleren en met het dreigement aan het adres van de minister maken we ons alleen maar belachelijk.

Ik hoop daarom van harte, dat de kreet „humanistische school“ spoedig in het Verbond verklonken zal zijn.

P. J. Becker

Aardige mensen

Ik ben al heel lang lid van het HV. Eigenlijk alleen omdat ik jullie zulke aardige mensen vind. Zonder godsdienstige basis willen jullie toch de liefde voor de medemens als richtsnoer nemen. En dat vind ik enig! Joden hebben dat ook. Ik heb verschillende joodse vrienden hoewel ik er zelf verder niet veel van af weet.

En ik lees trouw de Loopmare en de Humanist. Maar wijzer word ik er niet van. Opzeggen kan ik ook niet want ik voel me met jullie verbonden en dat terwijl ik iets mis in alles wat jullie schrijven. Er mist een dimensie. Een filosofie en zoeken naar antwoorden op de laatste vragen.

Noem het voor mijn part psychologie. En het zal wel aan mij liggen, dat ik er helemaal geen last van heb dat de kerken bestaan. Die zijn zo enorm geslonken en

kleuren het leven in de maatschappij niet meer. Rob Tielman zal wel jong zijn, maar dat hij zich druk maakt over de EO! Zo'n waardeloze omroep, waar niemand naar kijkt, behalve het eigen clubje, dat nergens anders naar mag kijken. Laat ze toch! Wind je niet op.

Of je moet eens een training willen in het formuleren van wat de humanisten nu wel denken . . . Ja, dat zou niet gek zijn, want na al die jaren lidmaatschap weet ik alleen maar dat jullie goedwillende vriendelijke mensen zijn, die tegen de kerken zijn. Verder kom ik niet. Laat het me als-je-blijft weten, als je er zelf achter bent gekomen. Het leven is bijzonder boeiend. Met al de maatschappelijke problemen moeten we ons zeker bezig houden, maar een mens is meer.

En dat mis ik in de humanistische besprekingen. Denk eens over bovenstaande zin, die ik aanhaalde uit de humanist van 15 maart. Gegroet vrienden door

M. Th. Banda - Kerelman

Naschrift:

Wij denken, dat mevrouw Banda de Humanist door de jaren heen toch niet goed genoeg gelezen heeft want er stond heel wat in waar zij juist naar vraagt. red.

Een drietal vragen

Wie er zich toe geroepen voelt – of er toe geroepen wordt – de humanistische levensovertuiging toe te lichten, wordt geconfronteerd met vele termen nodig om bepaalde begrippen aan te duiden.

Niet elke auteur blijkt aan een bepaalde term dezelfde inhoud te geven, en ook veranderden de formuleringen, die we in de loop van de tijd (tussen 1946 en 1973) vastgesteld hebben om onze levensovertuiging te verwoorden. Misschien kan een lid van de redactie ook andere lezers(-essen) van dienst zijn met het beantwoorden van een drietal vragen die bij ons opkwamen.

De beginselverklaring van 1946 begon aldus:

„Zonder uit te gaan van een persoonlijke Godheid...“

Hoewel deze formulering niet meer voorkomt in de beginselverklaring van 1973 geldt ze m.i. nog wel voor ons als humanisten. Ze berust op de theorie van het agnosticisme, op de onmogelijkheid dus iets te weten van God.

Vraag: Is het niet arbitrair en daardoor aanvechtbaar daarom niet uit te gaan van het bestaan van God?

Zolang we dit bestaan niet (durven) ontkennen, lijkt de beslissing er niet van uit te gaan, een niet goed onderbouwde gok.

De beginselverklaring van 1973 begint aldus:

„Het humanisme is de levensovertuiging, die probeert leven en wereld te begrijpen uitsluitend met menselijke vermogens“.

Vraag: Is geloven (in godsdienstige zin) een menselijk vermogen?

In zijn „Uitgangspunten en doeleinden van het Humanistisch Verbond“ schrijft P. Spigt op bladzijden 3:

„Zoals gezegd verzetten zij – humanisten – zich tegen absolute waarden en waarheden“.

Vraag: Zijn „vrijheid, gerechtigheid, verdraagzaamheid, eerbied voor menselijke waardigheid en medemenselijkheid“ – die volgens de beginselverklaring – 1973 in de samenleving centraal zouden moeten staan – dus geen absolute waarden?

S.B.

Korte reactie op de vragen van S. B.

Over de inhoud van het godsbegrip, atheïsme en agnosticisme zijn we in Humanist alweer ongeveer een jaar aan het discussiëren. Daaruit blijkt, dat deze zaak nogal wat mensen bezig houdt. Dat is een goede reden er in Humanist aandacht aan te besteden, maar ik vraag mij wel af of wij er mee bezig moeten blijven. Alle belangrijke argumenten zijn zo langzamerhand op papier terecht gekomen. Intussen blijft er discussie over enkele m.i. minder belangrijke facetten.

Wel lijkt het mij duidelijk – en dat vind ik een belangrijk gegeven – dat humanisten in hun levensvisie aan het godsbegrip geen inhoud geven. Ik vind het vervolgens weinig zinvol ons bezig te houden met de vraag of atheïsme misschien niet konsekwenter is dan agnosticisme. Zijn die begrippen overigens eigenlijk wel vergelijkbaar? Het woord „atheïsme“ heeft betrekking op de zaak zelf, het woord „agnosticisme“ is een kennistheoretisch begrip.

Laten we ophouden met theoretiseren over dit probleem, humanisten zijn gewoon praktiserende atheïsten.

Volgens het woordenboek wordt onder geloven verstaan: vast vertrouwen in het bestaan van iemand of iets; menen, aannemen, denken. Het is stellig een vermogen van mensen om bepaalde gedachten te ontwikkelen, evenals er bepaalde gedachten voortvloeien uit onze gevoelens. Het probleem is echter: enerzijds zijn er gedachten, denkbeelden, meningen en anderzijds is er kennis, inzicht, begrijpen. Om kennis, inzicht te verwerven, om iets te begrijpen gebruiken we ons verstand. Kennis moet waar zijn, moet bewezen kunnen worden. „Geloven“ nu, evenals „voelen“, levert wetenschappelijk geen betrouwbare kennis op. En die hebben we wel nodig als we iets werkelijk willen begrijpen. Daarom behoeven we overigens ons vermogen om te geloven nog niet over boord te gooien. Want er zijn nogal wat dingen, die niet vatbaar zijn voor wetenschappelijk bewijs en waar we toch denkbeelden over (moeten) hebben. Zo geloven humanisten in de redelijke vermogens van de mens en in de kracht van de liefde, ondanks heel veel onredelijks en liefde-loosheid onder de mensen. Zo kan ook een ander in godsdienstige zin gaan geloven. Humanisten geloven daar echter weer niet in.

In onze beginselverklaring staat, dat voor ons de waarden van vrijheid, gerechtigheid, verdraagzaamheid, eerbied voor de menselijke waardigheid en medemenselijkheid centraal staan. Dat is net iets anders dan absoluut stellen. Het absolute geldt voor alle tijden, is niet voor discussie, voor nadere overweging, voor verandering vatbaar. Dat valt buiten de wetenschappelijke denkstijl en vinden we eigenlijk alleen bij dogmatische ideologieën. Spigt schrijft op dezelfde blz. 3: „Humanisten willen zich in denken en doen voortdurend bezinnen op de gegevens der wisselende ervaring, zij streven uiteraard naar steeds nieuwe oriëntering en zij verzetten zich tegen gestolde opvattingen.“

De onmogelijkheid om waarden absoluut te stellen blijkt voorts ook uit de onmogelijkheid om van waarden duidelijke, door iedereen aanvaarde omschrijvingen, defi-

nities te geven. Dat is geen gebrek van deze begrippen, dat behoort tot de aard ervan. Wij kunnen niet verder komen, dan het formuleren van een nadere omschrijving van wat wij onder de inhoud van vrijheid, enz. verstaan, een omschrijving waar humanisten – en zo mogelijk ook anderen – zich in kunnen vinden. Die omschrijving kun je niet absoluut stellen, wel centraal. Of bovenstaande toelichting S. B. en anderen bevredigt, merken we wel uit uw reacties.

Jan de Leede

Pedofilie

Het artikel van de heer Hagelen in de Humanist van 15/6 over Pedofilie vind ik teleurstellend. Van een pedofiel (zoals dat heet) heb ik gehoord dat de inleving in de wereld van het kind groter is. Dat de relatie kind – pedofiel even harmonieus is als welke andere relatie.

Met het commentaar van de redactie ben ik blij. En ik hoop dat de heer Hagelen hierdoor van gedachten zal veranderen. En pedofielen niet meer onnodig zal kwetsen.

J. Duffels

Het wisselgeld van Bolkestein

Een kongres heeft zo zijn hoogte- en dieptepunten.

Het besluit om een discussie in de gemeenschappen over de kernbewapening te beginnen is m.i. ongetwijfeld een hoogtepunt.

Maar wat te denken van een uitspraak als die van de heer Bolkestein in zijn antwoord op vragen van een afgevaardigde, dat het bezit van de neutronenbom nodig is als wisselgeld in eventuele wapenbeperkende besprekingen met de Russen. En dat zonder enige reaktie van achter de bestuurstafel, vanwaar toch jaarlijks de verklaringen tegen de kernbewapening komen. Men schiet zedelijk wel erg tekort als men de neutronenbom, die mensen onder afschuwelijk lijden vernietigt en een totale kernoorlog uit zal lokken (hoofdbestuursverklaring inzake de kernbewapening van september 78), met wisselgeld vergelijkt. Op deze wijze wordt onnoemelijk menselijk leed gereduceerd tot ruilobject. Bovendien levert deze wijze van denken de gangmaker van de bewapeningswedloop. Het woord wisselgeld geeft aan dat een surplus van een bepaald type wapen wordt gevormd, om dit surplus dan trachten uit te wisselen tegen een ander al of niet vermeend surplus van de Russen. Deze zullen zich echter ook sterk maken voor die besprekingen en ook weer een surplus opbouwen. En zie de bewapeningswedloop, zonder einde.

En dan te bedenken dat nu al voor elk mens, groot of klein, het vernietigend vermogen van meer dan 2000 kg springstof (equivalent) aanwezig is, bedoeld om binnen de kortste tijd met de modernste middelen naar afgrijselijk vernietigen te vervoeren. Naar mijn idee worden door de heer Bolkestein met zijn uitdrukking „wisselgeld” ernstige zaken als deze wel bijzonder gebagatelliseerd.

Han Leemans (Rosmalen)

Zomerweek

In het vormingscentrum van de Arbeiders Gemeenschap der Woodbrookers Kortehemmen zal van 4 tot 10 augustus een zomerweek worden gehouden met als thema „mensen, verhoudingen en overtuigingen”. Hierbij staat centraal de vraag of de mens voorwerp of onderwerp is van beslissingen in leven en samenleving. De deelnemerskosten bedragen f 255,- per persoon.

Inlichtingen: Boerestreek 24, 92: TV Kortehemmen.

telefoon 05126-1313.

Brazilië strips

Solidaridad, de interkerkelijke actiegroep voor Latijns-Amerika, geeft een Latam-serie brochures uit. Als deel 5 in deze serie verscheen een bloemlezing uit de strips die de afgelopen drie jaar van Henfil in Brazilië gepubliceerd zijn. De titel van deze leuke bundel strips is „Voor duizend piek rede-neer ik niet verder . . .” Het aardige van deze strips is dat ze gaan over Brazilië, maar dat ze van toepassing zijn op vele andere landen (Nederland inbegrepen).

De brochure is te bestellen bij Solidaridad, Laan v. Meerdervoort 148, te Den Haag. De prijs is f 2,- plus f 1,70 portokosten.

Vakature

Wordt Vervolgd, de Nederlandse uitgave van Amnesty International, kijkt uit naar een nieuwe hoofdredacteur.

Het betreft een vrijwilligersfunctie welke in klein teamverband wordt uitgevoerd, en die in principe met een normale dagtaak elders combineerbaar is.

De taak van de hoofdredacteur is behalve journalistiek/inhoudelijk voor een belangrijk deel ook van organisatorische aard.

Inlichtingen:

Redaktiesekretariaat Wordt Vervolgd 020/847905

vragen naar: Hans de Vreij

• VERBOND OP RTV

RADIO
DINSDAGS HILVERSUM 2
VAN 18.20 - 18.50 UUR

Zondag 8 juli **DE HUMANISTISCHE RAADSMAN.**

Hoe werkt de humanistische raadsman in de Bijlmerbajes?
Een programma van Tom Rooduijn.

Dinsdag 10 juli **NA VIJVEN EN ZESSEN**
Aktualiteiten.

Zondag 15 juli **JE VERDIENDE LOON.**
Wanneer vinden mensen dat ze genoeg verdienen en waarom?
Samenstelling: Peter van den Akker.

Dinsdag 17 juli **NA VIJVEN EN ZESSEN**
Aktualiteiten.

Zondag 22 juli **TESTAMENT EN VOOGDIJSCHAP**
Samenstelling Jetske Mijs. Presentatie Rina Spigt.

Dinsdag 24 juli **NA VIJVEN EN ZESSEN**
Aktualiteiten

Zondag 29 juli **SCHRIJVEN IN HET DONKER**

Altijd maar weer probeert een bepaald soort machthebber kritiek monddood te maken. Maar desondanks zijn er ook altijd schrijvers die hun mening blijven geven en uitgevers die hun woorden blijven drukken.
Samenstelling Piet Brinkman.

BINDING

*Was daar de vriendschap niet, hoe zou ik sterk zijn?
Was daar geen stem die tot mij spreekt,
geen hart, waar mijn hart om verweekt,
wat zou mijn doel of werk zijn?*

*En hoe zou ik mijn moeheid overwinnen,
was daar de liefde niet, de lust,
de vrouw, mijn vrouw, en, ongeblust,
de brand van onze zinnen?*

*Ik ben. Ik word. En in mijn durvend streven,
kan ik tenietgaan aan mijn hoogst begrip;
maar vriend, uw hand, en vrouw, uw lip
binden mij aan het leven.*

Uit de bloemlezing „Naar het einde toe versmalt de weg” van de gedichten van de Vlaamse dichter Herwig Hensen, in 1965 door Meulenhoff uitgegeven.

Onderwijs

Konfessionele politieke partijen blijken nog steeds niet goed te weten wat onder democratie verstaan moet worden. Dat blijkt uit hun opvattingen over de demokratisering van de welzijnsvoorzieningen en het konfessionele onderwijs. En aangezien er tot nu toe helaas geen kabinetten gevormd kunnen worden zonder konfessionele partijen, zal hun opvatting nog wel even overeind kunnen blijven. Hoe onfatsoenlijk die op zich ook is.

Toegespitst op het konfessionele onderwijs – dat dankzij en ondanks Nederlandse ouders thans 70% van het Nederlandse onderwijs omvat – constateren we dat vele ouders op konfessionele scholen zijn aangewezen, omdat ze geen alternatief hebben. Kabinetspolitiek heeft er toe geleid dat de liberale minister van onderwijs een konfessionele jas heeft aangetrokken. In zijn Voorontwerp van wet inzake de medezeggenschap in het onderwijs van 11 april '79 heeft hij namelijk voorgesteld aan de Staten Generaal om zich maar neer te leggen bij wat van de konfessionele partners democratie mag heten in het gehele onderwijsland, openbaar en bijzonder. Pais wil in elke school een medezeggenschapsraad. Tenminste 1/3 van die raad zou uit ouders moeten bestaan. De raad mag slechts adviezen geven en het schoolbestuur mag dit advies naast zich neer leggen. En als summum van democratie wordt voorgesteld dat de ouders voor de medezeggenschapsraad ook door het schoolbestuur mogen worden aangewezen. Wat betekent dit voor de democratie van het Nederlandse onderwijs?

Het betekent dat de feitelijke demokratisering van het openbare onderwijs wordt teruggedraaid, omdat de ondemokratische structuur van het konfessionele onderwijs gehandhaafd moet kunnen blijven. Want stel je voor, dat een meerderheid van ouders, de doelstelling van een zichzelf overleefd hebbende konfessionele school niet onderschrijft. En aan die school een ruimere grondslag wil geven, waarin de pluriformiteit van de gehele schoolbevolking tot uitdrukking komt? Dat zou democratie betekenen en dat terwijl de konfessionele partijen nog niet verder zijn dan christendemocratie. (AdeB)

Politiegeweld

Dinsdag werd in Velsen een zitakktie door politiegeweld opgeheven. Een zestigtal mensen wilden met deze zitakktie de aandacht vestigen op het vervoer van radioactief materiaal naar het schip Marijke Smits.

Mevrouw Harmsen-Haykens, lid van de gemeenschap Velsen van het Humanistisch Verbond heeft in een open brief aan de burgemeester en gemeenteraadsleden van Velsen geprotesteerd tegen het gewelddadige ingrijpen van de politie, hoewel de aktiegroep een geweldloze aktie voerde.

Uit de brief citeren wij: „Veel toeschouwers huilden van afschuw en vernedering dat dit gebeurde in hun woonplaats, in hun land. (...) Burgemeester, gemeentebestuur, ik verwijt u dat dit alles binnen u gemeentegrenzen en door uw ambtenaren

gebeurde. (...) Uw handelen achteraf zal moeten goedmaken wat die dinsdag misdaan werd aan een groep mensen die meenden in ons land met vreedzame middelen hun overtuiging te kunnen uitdragen.” Dit soort „mini-HV” akties van individuele leden is zeer toe te juichen. Zie in dit verband ook het voorpagina-artikel van Rob Tielman. (HvH)

Militaire tehuizen

Het Humanistisch Verbond heeft bij de minister van defensie gewezen op de onevenredige verdeling van militaire tehuizen onder katholieken, protestanten en humanisten. Er zijn momenteel vier humanistische militaire tehuizen tegenover de negentig (90) katholieke en protestante. De minister heeft het HV verzocht e.e.a. nader toe te lichten op een bespreking ten departemente.

Roomsche konsekwentie

Nog vóór paus Johannes Paulus II (Jan Paul voor zijn intimi bij de K.R.O.) zijn reis naar Polen ondernam en hij – na de grond gekust te hebben – zijn persoonlijke aktie ondernam voor wat hij mensenrechten noemde, verscheen een nieuwe apostolische constitutie Sapientia Christiana geheten. Hierin zijn nieuwe richtlijnen gegeven voor de kerkelijke universiteiten en fakulteiten. De vorige dateerden uit 1931. Vandaar.

De normen voor de katholieke universiteiten en fakulteiten moeten worden aangepast aan de huidige tijd. Het onderwijzend personeel moet achter de grondslag van de universiteit staan en onberispelijk van levenswandel zijn. Weliswaar moeten andere kulturen betrokken worden in het studieprogramma, maar dit mag nimmer leiden tot een versmelting van wijsgerige en religieuze opvattingen en meningen van verschillende herkomst. En de band met de Romeinse Congregatie voor het Katholieke onderwijs moet hecht blijven. De richtlijnen gelden voor alle fakulteiten en in het bijzonder voor de theologie, de filosofie en het kerkelijk recht. Aldus wil Rome de wetenschap kluisteren, ondergeschikt maken aan een roomse theologische ideologie. De nieuwe constitutie wordt van kracht in het academische jaar 1980-'81.

Zonder medezeggenschap van alle direkt betrokkenen! Net als in de volksrepubliek Polen. (AdeB)

N.C.O.

De minister voor ontwikkelingssamenwerking, De Koning heeft het Humanistisch Verbond medegedeeld dat het H.V. lid kan blijven van de Nationale Commissie voor Ontwikkelingssamenwerking (N.C.O.) Dit was enige tijd geleden onzeker geworden in verband met voorgenomen re-organisaties, maar de minister blijkt de deelname van het Humanistisch Verbond in de persoon van Ben van Hoey bijzonder op prijs te stellen.

Jeugd

Op 16 juni was de Partijraad van de VVD in Den Bosch bij elkaar voor een discussie over „Jeugd en Jongeren”. Er is gesproken over de rechten van jongeren, jeugdwerkloosheid, studiefinanciering, het recht op wonen en een liberaal dienstplichtbeleid. De besprekingen droegen een oriënterend karakter. Daarom was het verheugend dat ook het Humanistisch Verbond was uitgenodigd om aanwezig te zijn. Iemand van onze jongerengroep is erheen geweest en kon ons melden dat op een positieve manier over de verschillende onderwerpen van gedachten is gewisseld. Er is gepleit voor meer zelfstandige huisvesting voor jongeren vanaf 18 jaar, een betere rechtspositie van jongeren in tehuizen of bij de scheiding van hun ouders, afschaffing van de overheidsrol als stadhuisverleider, vervanging van de partiële leerplicht door een partieel „leerrecht”, opheffing van de wedde voor dienstplichtigen en een regeling van de studiefinanciering, los van het inkomen van de ouders. Centraal in de algemene gedachtengang stond het recht op een grotere zelfstandigheid en vrijheid voor jongeren dan nu het geval is. (BB)

Vloeken

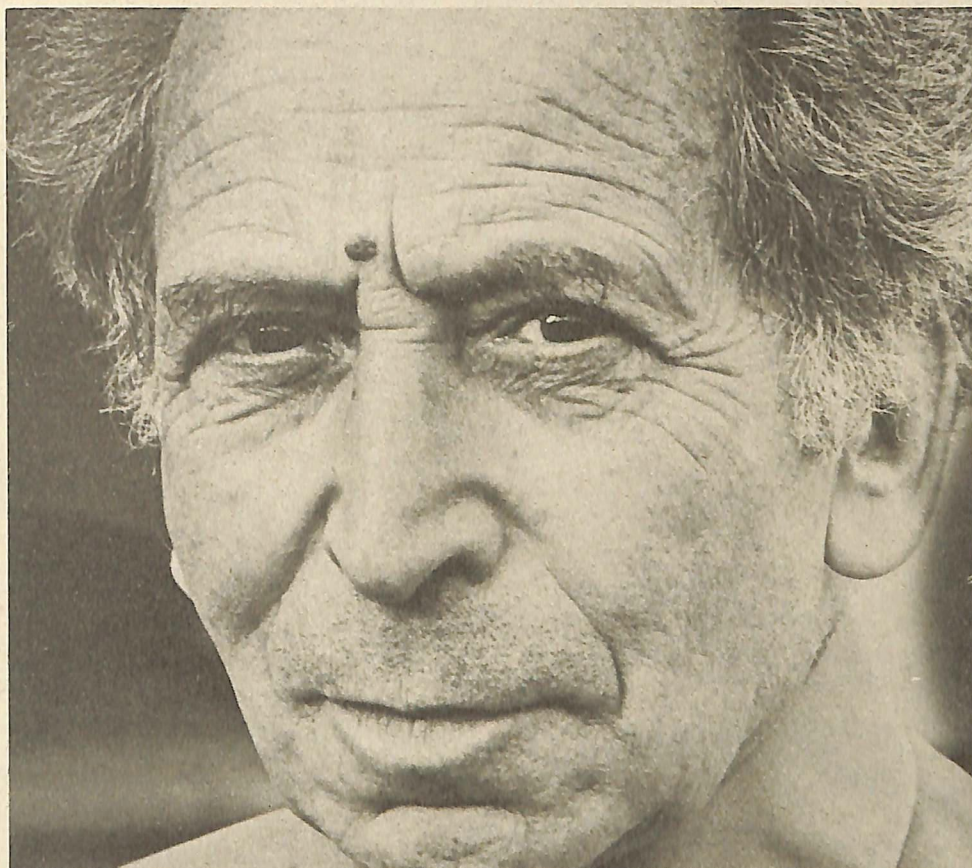
De Bond tegen het Vloeken is in beroep gegaan bij de Provinciale Staten van Drente naar aanleiding van een weigering subsidie te verlenen door de provincie Drente.

Inmiddels is het beroep van de Bond tegen het Vloeken afgewezen: de Provinciale Staten van Drente zijn van mening dat de Bond onvoldoende duidelijk heeft gemaakt de democratische beginselen te accepteren en heeft moeite met de anti-humanistische opstelling van de Bond.

Staten- en gemeenteraadsleden die belangstelling hebben voor deze zaak, kunnen zich in verbinding stellen met het Humanistisch Verbond om meer inlichtingen over de standpuntsbepaling tegen de Bond tegen het Vloeken te verkrijgen.

Prijs Bonger

Henk Bonger is voor zijn biografie van Coornhert onderscheiden met de Wijnand Frankenprijs die in het najaar zal worden uitgereikt.

Van Praag neemt afscheid als bijzonder hoogleraar

Op dinsdag 13 november neemt Jaap van Praag (de eerste voorzitter van het humanistisch Verbond) afscheid als bijzonder hoogleraar in de humanistiek aan de Rijksuniversiteit Leiden. Als hij om vier uur 's middags in de aula aan zijn afscheidskollege begint, zet Van Praag een punt achter dertien jaar kolleges waarin hij het mens- en wereldbeeld uit humanistisch oogpunt en met wijsgerige inslag heeft behandeld.

In dit nummer is een advertentie opgenomen, waarin sollicitanten voor zijn opvolging worden opgeroepen. Aansluitend daarop zijn de middenpagina's van deze 'Humanist' gewijd aan een interview, waarin Van Praag over zijn ervaringen als hoogleeraar spreekt met Bert Boelaars.

Charta '77

Gevolg gevend aan een oproep van Charta-woordvoester Zdena Tomínová is in negen landen, waaronder Nederland, het initiatief genomen om de autoriteiten in Praag te bewegen de tien leden van het „Komitee ter verdediging van ten onrechte vervolgd”, (V.O.N.S.), die eind mei 1979 gearresteerd, zijn onmiddellijk vrij te laten. In Nederland heeft het Komitee Denk aan Praag zich aangesloten bij deze internationale campagne die verder wordt gevoerd in Canada, de Verenigde Staten, Zweden, West-Duitsland, Frankrijk, Zwitserland en België.

Het V.O.N.S. is een organisatie, die is opgezet in april 1978 door enige ondertekenaars van Charta '77 en sindsdien belangrijk werk heeft verricht ter verdediging van de burgerrechten. Het V.O.N.S. baseert zijn werk op de uitgangspunten van Amnesty International, die ook zijn opgenomen in de Tsjechoslowaakse wetgeving. Tot nu toe heeft het V.O.N.S. 115 communiqués uitgegeven met gedetailleerde, feitelijke informatie over het schenden van de wet door de politie en justitiële autoriteiten bij het behandelen van politieke gevallen. Vanwege deze activiteiten zijn de tien leden van het V.O.N.S. beschuldigd van staatsondermijning gedrag. De beschuldiging, waarop vijf jaar gevangenisstraf gegeven kan worden, is zo vaag geformuleerd dat daarmee in feite alle kritiek op de autoriteiten strafbaar genoemd kan worden. Met de arrestatie van de V.O.N.S.-leden proberen de autoriteiten alle voorvechters voor de burgerrechten in Tsjechoslowakije te intimideren.

Internationaal beroep

Het Nederlandse „Komitee Denk aan Praag” wil in het kader van de internationale solidariteitscampagne voor de vrijlating van de V.O.N.S.-leden op donderdag 9 augustus een resolutie aanbieden aan de Tsjechoslowaakse ambassade in Den Haag. Het Komitee Denk aan Praag heeft aan zevenenzeventig geëngageerde Nederlanders gevraagd om de resolutie te onderschrijven. Het Komitee hoopt hiermee de druk op de Tsjechoslowaakse autoriteiten te verhogen om hen op die manier te bewegen de tien gearresteerden vrij te laten.

Voor wie belangstelling heeft voor de activiteiten van het Komitee Denk aan Praag kan contact opnemen met het Komitee, Adriën Mildersstraat 12a, Rotterdam tel. (010) - 25 32 54.